

тобто виконувати різнопланові завдання, де буде знайдено місце для всіх бажаючих, незважаючи на рівень знання іноземної мови. Зрозуміло, що така робота має також дуже важливе значення з позиції виховного процесу та поліпшення міжособистісних стосунків у групі.

Література

1. Сакун Л. В. Психологические и педагогические проблемы обучения иностранным языкам : моногр. / Л. В. Сакун – К. : МАУП, 2003. – 232 с.
2. Антонов Г. А. Обучение и искусственный интеллект как основы современной высшей школы : / Г. А. Антонов, И. Н. Пустынникова. – Донецк : ДОУ, 2002. – 138 с.
3. Берн Э. Трансактный анализ в группе / Э. Берн – М.: Лабиринт, 1994. – 136 с.
4. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры. / Э. Берн — М.: Новая шк.. 1992. –181 с.
5. Качеровська Т. В. Психолого-педагогічні аспекти вивчення іноземної мови у вищій школі / Т.В.Качеровська // Наук. вісник кафедри ЮНЕСКО Державного лінгвістичного університету (Лінгвапакс-УІІ). – К. : Видав. центр КДЛУ, – 2000. – Вип.. 3 В. – С. 806 – 808.
6. Dobson, Julia M. Effective Techniques for English Conversation Groups. / Dobson, Julia M . – Washington, D.C., 1997. – 137 p.

*Дука О. А.,
старший науковий
співробітник науково-
дослідного центру
Інституту кримінально-
виконавчої служби;*

*Супрун М. О.,
доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри
пенітенціарної педагогіки та
психології
Інституту кримінально-
виконавчої служби*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У КУРСАНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЯК МЕТА ЇХ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Ефективність виконання завдань, які поставлені перед Державною кримінально-виконавчою службою України, визначальним чином залежить від результативності та якості роботи органів і установ виконання

покарань. Імідж пенітенціарної служби формується на основі уяви широкого кола громадськості та залежить від кадрового потенціалу органів і установ виконання покарань: від професіоналізму, уміння працівників реалізовувати завдання, покладені на них державою, моральних та особистих якостей осіб рядового та начальницького складу, їх рівня культури, здатності працювати з людьми та ін. Таким чином, персонал органів і установ виконання покарань – це обличчя Державної кримінально-виконавчої служби України.

Нині пенітенціарна служба, як ніколи, потребує високопрофесійного, сумлінного, чесного, дисциплінованого працівника, здатного виконувати покладені на нього соціально значущі функції на основі найсучасніших підходів і методів роботи [1, с. 7]. Це завдання неможливо виконати без належної професійної підготовки майбутніх фахівців-пенітенціаристів у вищих Державної пенітенціарної служби України (ДПтС).

Останнім часом помітно активізувалися дослідження проблеми професійної компетентності в освіті. До кола наукових інтересів увійшли такі аспекти компетентності: професійна (В. Адольф, Т. Браже, Е. Зеєр, І. Зязюн, С. Калаур, А. Лігоцький, А. Маркова), педагогічна (В. Бездухов, Л. Большакова, Т. Добудько), психологічна (Н. Кузьміна, Н. Лісова, М. Лук'янова, Л. Мітіна, А. Маркова, Н. Яковлева), соціально-перцептивна (Н. Єршова), загальнокультурна та етична (І. Котлярова, Л. Хоружа), комунікативна (В. Кузовлев, Л. Петровська).

Значну увагу компетентнісному підходу в сучасній освіті приділяють такі науковці, як І. Агапов, Н. Бібік, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, С. Шишов. Проблема особливостей формування професійної компетентності знайшла висвітлення у наукових працях таких науковців, як В. Баркасі, О. Губарева, Л. Волошко, Л. Карпова, І. Міщенко. Структурі професійної компетентності присвятили свої дослідження Н. Гришина, С. Демченко, І. Єрмаков, В. Журавльов, В. Калінін, В. Радул.

Важливе значення для становлення та розвитку відомчої пенітенціарної освіти в Україні мають наукові дослідження таких науковців, як О. Беца, І. Богатирьов, М. Клімов [2], О. Караман, В. Кривуша, Т. Кушнірова, Г. Радов [3], В. Синьов [4], М. Супрун [5], О. Третяк, С. Чебоненко, І. Яковець (історія пенітенціарної педагогіки, соціально-виховна робота із засудженими, проблема ресоціалізації засуджених та вдосконалення професійних якостей пенітенціарного персоналу).

Дослідженню формування професійної компетентності молодшого начальницького складу персоналу ДКВС України присвятив свої праці В. Костенко. Однак проблема формування професійної компетентності курсантів вищих навчальних закладів ДПтС України ще не ставала предметом спеціального педагогічного дослідження.

Складний і відповідальний характер сучасної службової діяльності пенітенціарного персоналу зумовлюють об'єктивну потребу у вдосконаленні системи професійної підготовки фахівців-пенітенціаристів. Саме від рівня їх професійної готовності, уміння швидко і правильно орієнтуватись у складних

ситуаціях службово-професійної діяльності, приймати та реалізовувати нестандартні рішення значною мірою залежить успішність виконання поставлених перед ДПтС України завдань.

Оскільки ефективність вирішення поставлених перед ДКВС України завдань багато в чому визначається рівнем підготовки офіцерських кадрів, проблема формування їх професійної компетентності стає актуальним напрямом педагогічних досліджень. Особливої важливості набуває така організація освітнього процесу у ВНЗ ДПтС України, яка забезпечує розширення пізнавальної активності й активізацію інтелекту курсантів, розвиток професійних та особистісних якостей особистості, її духовного та творчого потенціалу, цілеспрямоване й ефективне становлення професійної компетентності майбутнього офіцера. Категоріальний імператив розвитку вищої школи розкривається в постулатах когнітивної, аксіологічної, культурологічної і комунікативної парадигм педагогіки. З позицій такого підходу домінантою є не обсяг набутих знань і навичок, а особистісний розвиток курсанта, уміння синтезувати й аналізувати інформацію, здатність самостійно приймати рішення в нестандартних ситуаціях службово-професійної діяльності, активно включатися у процеси суспільного розвитку, тобто професійна компетентність майбутнього фахівця-пенітенціариста.

Нині одним із домінуючих в українській освіті є компетентнісний підхід, що гармонійно поєднує традиційний підхід викладання, головним завданням якого є формування стійких знань, умінь та навичок, і особистісну орієнтовану форму навчання, метою якої є створення умов для розвитку та самореалізації кожного, хто навчається. З уведенням компетентнісного підходу до системи вищої освіти з'являється можливість якісних змін у підготовці випускників. З позицій компетентнісного підходу основним результатом діяльності педагогічного колективу вишу стає формування компетентного випускника, здатного використовувати набуті знання в реальному житті.

У науковий обіг поняття «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність» увійшли з професійної педагогіки та стали об'єктами суперечок та обговорень науковцями різних країн. Більшість західноєвропейських учених розглядають «компетентність» як оцінну категорію, що характеризує людину як суб'єкта професійної діяльності, її здатність професійно виконувати свої повноваження.

У свою чергу відомі російські педагоги В. Краєвський, А. Хуторской розрізняють терміни «компетентність» і «компетенція», пояснюючи, що «компетенція» в перекладі з латинської «competentia» означає коло питань, щодо яких людина добре обізнана, пізнала їх і має досвід. А компетентність – це поєднання відповідних знань і здібностей, що дають змогу обґрунтовано судити про певну сферу діяльності та ефективно діяти в ній [6, с. 48].

Отже, професійна компетентність фахівця-пенітенціариста – це складне особистісне утворення, яке має інтегративну природу, оскільки включає багато складових. Крім спеціальних знань й умінь, вона містить аналітичні,

комунікативні, прогностичні та інші розумові процеси, вимагає значного інтелектуального розвитку, дає змогу найбільш ефективно здійснювати професійну діяльність і забезпечує процес професійного розвитку та саморозвитку особистості.

Ураховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що професійна компетентність фахівця-пенітенціариста є сукупністю знань і вмінь, що визначають результативність службової діяльності, обсяг навичок виконання професійних завдань, комбінацію особистісних якостей, комплекс знань і професійно значущих особистісних якостей, професійну спрямованість, єдність теоретичної та практичної готовності до служби, здатність виконувати складні професійні види дій.

За таких умов належна фахова підготовка майбутніх фахівців пенітенціарної системи – курсантів навчальних закладів ДПтС України набуває особливого значення.

Література

1. Порядок та умови проходження служби в Державній кримінально-виконавчій службі України (на допомогу молодому фахівцю) : навч. посіб. / Дука О. А., Заславська Л. В., Зінченко С. А., Копотун І. М. ; за заг. ред. О. В. Лісцікова. – К. : Державна пенітенціарна служба України, 2013. – 213 с.
2. Науково-педагогічні проблеми розвитку відомчої педагогічної освіти у сучасних умовах / О. В. Беца, Н. В. Климов, В. М. Синьов // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – К. : МП «Леся», 2001. – № 6. – С. 163 – 180.
3. Радов Г. О. Роль та місце пенітенціарної системи в структурі державного управління України Г. О Радов // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – 1997. – № 1(2). – С. 5–10.
4. Синьов В. М. Підготовка спеціалістів для пенітенціарної теорії і практики [Текст]/ В.М Синьов // Проблеми пенітенціарної теорії і практики – К. : КІВС. – 1996 – № 1. – С.17– 24.
5. Супрун М. О. Основи професійного самовиховання майбутнього співробітника МВС України : навч. Посіб. /Супрун М.О. – К. : КІВС, – 1998.
6. Краевский В. В., Предметное и общественное в образовательных стандартах / В. В Краевский, А. В. Хуторской // Педагогика. – 2003. – № 3. – С. 43– 53.